

Podpora střední školy rodiči

Ing. Pavla Repíková, DiS.

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Pavla Repíková, DiS.**
Osobní číslo: **H130347**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů pro SŠ**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Podpora střední školy rodiči**

Zásady pro vypracování:

**Studium odborné literatury zaměřené na problematiku rodiny a spolupráce střední školy.
Vymezení teoretických východisek týkajících se komunikace střední školy a rodiny.
Příprava a zpracování metodiky empirické části, stanovení výzkumného problému, cílů výzkumu a hypotéz.
Realizace kvantitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím dotazníku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu a doporučení pro praxi středních škol.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČAPEK, Robert. Učitel a rodič. 1. vyd. Hradec Králové: Grada, 2013, 200 s. ISBN 978-80-247-4640-1.

FONTANA, David. Psychologie ve školní praxi. 2. vyd. Praha: Kraus, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

MOŽNÝ, Ivo. Sociologie rodiny. 1. vyd. Praha: Slon, 1999, 251 s. ISBN 80-85850-75-3.

RABUŠICOVÁ, Milada, Vlastimil ČIHÁČEK a Klára EMMEROVÁ. Vztahy školy a rodiny: Analýza současné situace. Praha: Univerzita Karlova, 2002, 120 s. ISBN 80-7290-089-7.

HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. Sociologie výchovy a školy. 2. vyd. Praha, 2007. ISBN 978-80-7367-327-7.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **20. listopadu 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2016**

Ve Zlíně dne 20. listopadu 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby⁽¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3⁽²⁾;
- podle § 60⁽²⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60⁽²⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (§ 17 odst. 3 autorského zákona), nebo výsledky bakalářské/diplomové práce využiti ke komerčním účelům,

Ve Zlíně
L. H. 2016

.....
Jméno, příjmení, podpis

⁽¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.
⁽²⁾ Vysoká škola nesprávně může zveřejňovat disertační, diplomové, bakalářské a závěrečné práce, a jejich průběh obhajoby, včetně povinné sponozky a výsledek obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví valná hromada vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

Děkuji doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD. za odborné vedení práce, poskytování rad, připomínek a především za obětavost, se kterou mi radila při vypracování mé bakalářské práce.

Děkuji všem studentům středních škol, kteří mi pomáhali při výzkumu.

Mé poděkování patří také mé rodině za podporu a pochopení při studiu a vypracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Podpora, spolupráce rodiny se školou je důležitým článkem ve výchově jedince. Bakalářská práce popisuje formy podpory v obecné rovině ve vztahu mezi rodiči, školou a studentem.

Bakalářská práce má empirický charakter a jejím cílem bylo zjistit, jak vnímají samotní studenti střední školy podporu jejich školy ze strany rodičů. Případně zjistit, jaké mají studenti návrhy na podporu školy pro své rodiče.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že podpora školy rodiči funguje, ale jsou zde i lichá místa, která by se dala zlepšit. Zejména pak zvýšit zájem rodičů o akce pořádané školou a taktéž přispět k jejich organizaci.

Klíčová slova: rodina, rodiče, student, funkce rodiny, střední škola, komunikace

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

Support, cooperation between family and High School is important element of a successful education of the individual. Bachelor thesis describes the forms of support in general in the relationship among the parents, the High School and the student. This bachelor thesis is empirical character and the aim was to find out, as perceived by high school students to support their schools by parents. Alternatively, to find out what students have proposals to support the school for their parents.

The results of the research show, that the support of the school parents works, but there are also the odd places, that could be improved. In particular, increase the interest of the parents about the events organized by the school and also to contribute to their organization.

Keywords: family, parents, student, family function, high school, communication

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 RODINA A JEJÍ VLIV NA DOSPÍVAJÍCÍ DÍTĚ	13
1.1 RODINA	13
1.2 TYPOLOGIE RODIN	14
1.3 VLIV RODINY NA VÝCHOVU DĚTÍ A JEJÍ FUNKCE	14
1.4 VÝCHOVNÉ STYLY	17
1.4.1 Role rodičů	18
1.4.2 Vliv rodičů na výchovu a vývoj dítěte	19
1.4.3 Role rodičů ve vztahu ke škole	19
2 VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA NA STŘEDNÍ ŠKOLE	21
2.1 STŘEDOŠKOLSKÉ VZDĚLÁVÁNÍ	21
2.1.1 Význam školy a učitelů pro rozvoj dospívajících	22
2.1.2 Osoba učitele střední školy	22
2.1.3 Škola a prostředí: vztahy s rodiči	24
2.1.4 Funkce školy	25
2.2 PROBLÉMY V OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ SPOJENÉ SE ŠKOLNÍ DOCHÁZKOU	26
2.2.1 Obtížnost výchovného působení na mládež v období dospívání	26
2.2.2 Odmítání dítěte chodit do školy	27
3 PODPORA RODIČŮ A STŘEDNÍ ŠKOLY PŘI VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVĚ DÍTĚTE/STUDENTA	28
3.1 VZÁJEMNÁ OČEKÁVÁNÍ RODIČŮ A STŘEDNÍ ŠKOLY	28
3.1.1 Proč spolupracovat	30
3.1.2 Rozdělení rodičů	30
3.2 ZAPOJENÍ RODIČŮ DO ŽIVOTA ŠKOLY	31
3.3 KONKRÉTNÍ MOŽNOSTI PODPORY RODIČŮ	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
4 VÝZKUM	34
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL	34
4.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A HYPOTÉZY	34
4.3 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	35
4.4 METODA VÝZKUMU.....	35
4.5 DOTAZNÍKOVÁ METODA.....	36
4.6 SBĚR DAT	36
5 INTERPRETACE A ANALÝZA DAT	37
5.1 ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH POLOŽEK	37
5.2 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	57
5.3 ZÁVĚREČNÉ SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	62
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	65
ZÁVĚR	66
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	69
SEZNAM TABULEK.....	70
SEZNAM PŘÍLOH.....	71

ÚVOD

Při výběru tématu diplomové práce jsme se snažili vybrat takové, které je pro nás zajímavé a kde bychom mohli uplatnit své dosavadní znalosti a hlavně zkušenosti. Máme dvě dospívající dcery, které studují na střední škole a toto téma je pro nás výzvou nejen proto, abychom popsali možnosti podpory rodičů škole, ale také, jak „onu“ podporu svých rodičů vlastně vnímají studenti.

Mezi důležité životní a vzdělávací etapy patří návštěva předškolního zařízení a následně základní školy. Tady mají všichni žáci velmi podobné podmínky, takže rodiče nemusí řešit mnoho problémů. Avšak před podáním přihlášky na střední školu už musí mít rodiče a jejich dítě alespoň nějakou představu o povolání, které by si dítě přálo a chtělo v budoucnu vykonávat. Pamatujeme si ze svých vlastních zkušeností, že když jsme se měli rozhodnout ve svých 14 letech, kam půjdeme studovat, byl poměrně velký problém toto rozhodnutí udělat, protože jsme v tomto věku nevěděli, jaké zaměstnání bychom chtěli v budoucnu vykonávat. To rozhodnutí pak za nás udělali rodiče. Je opravdu těžké chtít po čtrnáctiletém, nebo v současné době, patnáctiletém dítěti udělat takové zásadní rozhodnutí.

I z tohoto důvodu je velmi důležitá spolupráce rodičů se školou. Rodiče i škola by se měli snažit o vytvoření podmínek pro fungování vzájemného a pozitivního vztahu. Navzájem spolu komunikovat a informovat se o nových, důležitých skutečnostech v životě dítěte, vzájemně spolupracovat a podporovat se. Také je nesmírně důležité, aby si rodiče a škola vyjasnili, co vlastně jeden od druhého očekávají, jaké možnosti podpory by škola od rodičů uvítala a také, jakou podporu jsou rodiče škole ochotni poskytnout. V případě, že mezi nimi panuje nějaká neshoda, je nutné ji co nejdříve vyjasnit a nastavit jasná pravidla.

Současná uspěchaná doba nám přináší kromě jiného i ekonomický blahobyt, ovšem na úkor toho, že rodiče tráví více času výkonem svého povolání, a tím pádem nemusí mít tolik času věnovat se svým dětem. Z toho důvodu si někdy rodiče myslí, že škola za ně vše vyřeší a děti naučí i bez jejich pomoci. S čímž nesouhlasíme. V jedné z kapitol uvádíme, že jakékoliv peníze nebo velmi dobré vzdělání nenahradí dítěti lásku a podporu, které jsou nejdůležitější částí naší péče, výchovy i vzdělání.

Každá škola vychází z rozdílných podmínek, má jinou skladbu studentů a také jiné vztahy s rodiči.

Cílem této práce je objasnit současný stav v rodině, vliv rodiny a střední školy na výchovu a vzdělávání a navrhnout možnosti podpory ze strany rodičů školy tak, aby dítě dostalo jak ze strany rodičů, tak i ze strany školy co nejlepší podporu pro svůj další vývoj. Dalším cílem této práce, v části praktické, je zjistit, jak vnímají studenti podporu svých rodičů školy. Jestli, dle názoru svých dětí, rodiče podporují školu a své děti.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Jednotlivá témata v teoretické části na sebe navzájem navazují a vytváří tak logickou strukturu. V prvním tématu pojednáváme o vlivu rodiny na výchovu, výchovných stylech a roli rodičů. V druhém tématu popisujeme význam školy a učitelů pro rozvoj dospívajících a věnujeme se možným problémům adolescentů. V posledním tématu teoretické části se věnujeme možnostem spolupráce rodiny se střední školou a popisujeme možnosti, které by mohly pomoci ke vzájemné a pozitivní komunikaci.

V praktické části se paradoxně zaměřujeme právě na studenty, kterých by se podpora rodičů a jejich spolupráce a komunikace se školou měla týkat nejvíce. Při výběru odborné literatury, která pak byla použita v této práci, jsme zjistili, že autoři popisují hlavně vztah rodičů a školy. Ovšem o tom, jak tuto spolupráci vnímají studenti, kterých se to týká především, jsme nenašli dostatek informací. Proto jsme se rozhodli vytvořit a zpracovat dotazník, který je vyhotovený právě pro studenty a snaží se zjistit, jak oni vnímají a hodnotí podporu rodičů střední školy a naopak.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A JEJÍ VLIV NA DOSPÍVAJÍCÍ DÍTĚ

Již v době mé povinné školní docházky jsme se učili, že rodina je základ státu a základem lidské společnosti. Rodina se neskládá z jednotlivých lidí, ale ze skupiny lidí, kteří tvoří jednolité celek, který tak i funguje a je navzájem propojen. V rodině vzniká prostředí pro nový život, dítě zde má prvotní zkušenosti ve vztazích s druhými lidmi. V rodině si dítě osvojuje a učí se, jak fungují mezilidské vztahy. V rodině by si dítě mělo osvojit vhodné vzorce chování a jednání, které jsou základem pro jeho další působení v celé společnosti.

Představíme-li si, že vyučování a výchova jsou dvě kola, na nichž vůz rodičovství jede, pak mazadlem, díky němuž se kola bez skřípění otáčejí, je láska. Pokud dítě nebude cítit, že je rodiče milují, žádný rodičovský přístup na ně nezapůsobí tak, jak by měl a mohl. Naopak, bude-li se cítit milováno, pak z něj i za chabých pokusů o vyučování a výchovu může vyrůst zdravý a dospělý člověk. (Chapman, 2011, s. 69)

1.1 Rodina

Rodina je v sociologii solidární skupina osob navzájem spjatých manželstvím, příbuzenstvím nebo adopcí, které spolu dlouhodobě žijí a jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí. Z hlediska rodičů jde o rodinu *prokreační*, z hlediska dětí o rodinu *orientační*. Další definice vymezují rodinu prostřednictvím jejích funkcí: funkce reprodukční, sociálně ekonomické, kulturně výchovné, sociálně psychologické a emocionální.

Základní ("jádrovou") rodinu tvoří muž, žena a jejich děti, zatímco rozšířená rodina zahrnuje i další příbuzné (prarodiče, tety, strýce, bratrance atd.). Vedle monogamního či párového uspořádání rodiny může být i rodina polygamní (obvykle patriarchální), polyandrická, případně neúplná rodina s jedním rodičem. (Pojem rodina, ©2016)

1.2 Typologie rodin

Jedná se o rozdělení rodin dle toho, jak plní výchovnou roli vůči dětem:

Rodina funkční plní svou výchovnou roli a zajišťuje výchovné, biologické, ekonomické, kulturní a rekreační potřeby a požadavky dítěte.

Rodina problémová má plnění některé z funkcí narušené, ale je schopna problém zvládnout sama, případně s nízkou mírou podpory. V této rodině není zdravý vývoj dítěte narušen ani ohrožen.

Rodina disfunkční je narušena vážně a není schopna problémy bez podpory zvládnout. V takové rodině může být vývoj dítěte ohrožen. Řešení problémů v dysfunkční rodině často vyžaduje institucionální pomoc.

Rodina afunkční svou funkci neplní. Je ohrožen život dítěte. V těchto rodinách dochází k psychickému nebo fyzickému týraní dítěte. (Bran, Marková a Nováčková, 2014, s. 169-170)

1.3 Vliv rodiny na výchovu dětí a její funkce

Atmosféra rodiny ovlivňuje v každém věku průběh a výsledky výchovně-vzdělávací činnosti. Necítí-li jedinec kladný přístup okolí ke svému studijnímu úsilí, nedostává-li se mu v životním a pracovním prostředí oprávněného uznání za dosahované výsledky, ztrácí chuť i odvahu k další práci, stává se lhostejným, a pokud může, snaží se vymknout dalšímu výchovnému působení. Z toho vyplývá, že jedním z významných činitelů podporujících rozvoj různých forem výchovně-vzdělávací činnosti je vytvoření pozitivní pedagogické atmosféry v rodinném i školním prostředí vychovávaného jedince a rovněž vytvoření pozitivního vztahu k výchově a vzdělávání v celé společnosti. (Janda, Štáva a Věchtová, 2013, s. 144).

Funkce rodiny

Helus (2006) se zabývá deseti základními funkcemi rodiny z hlediska sociálně-psychologického. Jejich význam spočívá v dosažení optimálního rozvoje osobnosti a v úspěšné realizaci procesu pasivního i aktivního učení. V něm si dítě osvojuje určitý systém kulturních poznatků, norem a hodnot, sociálních rolí, způsobů chování a jednání, jež mu umožňují začlenit se úspěšně do určité společnosti a aktivně se účastnit společenského života. Některé funkce jsou důležitými činiteli v rozvoji osobnosti dítěte, objevují se ovšem pouze v určitém věku. Jiné ovlivňují jedince po celý život, ale mění své formy. Pokud plní rodina těchto deset funkcí, lze mluvit o rodině funkční:

- **naplňování nezbytných potřeb dítěte v raném věku** - jedná se např. o potřebu jídla, spánku, odpočinku nebo potřebu jistoty, lásky, sounáležitosti či podnětného prostředí. Zakouší-li dítě v okruhu svých nejbližších citlivý, tolerantní přístup, pochopení a uznání, může se projevovat beze strachu a bez obav z nepřijetí. Nemá potřebu vymezovat se vůči rodině. Je právoplatným členem rodiny a usiluje o společné prožitky s ostatními. Tyto kladné zkušenosti vytváří ideální prostředí pro rozvoj potenciálu jedince. V rodinách, kde není dítě plně přijato s láskou a tolerancí, zůstává prostor pro vznik strachu. Samovolné projevy jsou potlačovány a vnitřní potenciál nemůže být plně rozvinut.
- **uspokojování potřeby dítěte k někomu náležet** – potřeba ztotožnit se s nejbližší osobou matky nebo otce je velmi silná. Dítě cítí potřebu k někomu „patřit“, nechává o sebe pečovat, účastní se rodinného života a usiluje o pozornost. Spoléhá se na rodiče, věří jim a tím dochází k nabytí životní jistoty. Potřeba důvěrné osoby souvisí se schopností a přáním vstupovat do mezilidských vztahů, začlenit se do společnosti a podílet se na jejím spoluutváření.
- **poskytnutí místa pro svobodný činný projev, sebeuplatnění a kooperaci s jinými lidmi** – dítě si vytváří vědomí sebe sama. Chápe, že se na činnostech a dění může podílet aktivně. Získává schopnost vnitřní motivace v konání a jednání a umí se z vykonané práce radovat. Rádo přichází do kontaktu se společnostmi, navozuje komunikaci a nechává se obohatit životy jiných lidí.

- **zprostředkování přístupů k zařízením, kterými rodina disponuje** – tato funkce se týká zejména hmotných věcí, které jsou pro rodinu důležité. Učí děti způsobu, jak pracovat s domácími přístroji, jak je ochraňovat a jak o ně pečovat. Děti se setkávají se způsobem pořizování hodnotných nástrojů a pomůcek, učí se znát jejich cenu, sledují dospělé, jak s věcmi manipulují, renovují je a spravují. Uvědomují si předměty osobního vlastnictví, ze kterých mají potěšení, mohou je spravovat a nakládat s nimi.
- **ovlivňování vztahu k vlastní osobě podle pohlaví** – na vytváření pozitivních postojů k postavení dívky nebo chlapce v rodině má vliv kladný vzor matky a otce.
- **seznámení s životními vzory a ideály** – rodina předává dětem představy o životě, učí je vnímat potřeby jiných lidí, vážit si jejich osobnosti a být ve vztahu k nim empatický. Děti pozorují chování a jednání rodičů a napodobují je.
- **budování, utužování a podporování rozvoje odpovědnosti, taktu, respektu a smyslu pro povinnost jako běžné součásti lidské existence** – dítě si osvojuje tyto kvality bezprostředním kontaktem s rodinnými aktivitami. Účastní se jich přirozeně a není do nich násilně tlačeno. Kolektivní činnosti, jako je hra, práce a odpočinek, se stávají prostředkem formování nepostradatelných vlastností osobnosti jedince.
- **seznámení a pochopení vztahů mezi prarodiči, rodiči, dětmi, sourozenci a dalšími příbuznými, tolerování různých věkových skupin, vyznání i společenského statusu** – dítě se v rodině setkává s rozmanitými postoji k mladším nebo starším členům. Učí se jim porozumět, uznávat je a dohodnout se s nimi. Odlišné názory a stanoviska toleruje a respektuje životní přesvědčení rodinných příslušníků.
- **získávání pojetí o široké společnosti a světě** – dítě se seznamuje s různými typy povolání, s povinnostmi občanů a přichází do styku s překážkami a životními nesnázemi. Díky podpoře rodiny je dítě schopné získávat o světě vlastní náhled, angažovat se v něm nebo si od něj držet odstup a to beze strachu.

- **naslouchání dítěti a ostatním členům rodiny, jejich obavám, nabídnutí pomoci, poskytnutí bezpečí a ochoty hledat nová řešení v situacích, kdy si jedinec neví rady** – poslední, desátá funkce je důležitá v období zahájení povinné školní docházky a v pozdějších dobách, které jsou pro dítě obtížné a složité. V životě se jedinec může setkat se svízelnými situacemi, s vlastním neúspěchem a selháním. Rodina se stává dítěti oporou v nelehkých časech a dává mu pocit jistoty a bezpečí. (Helus, 2006, s. 170-171)

1.4 Výchovné styly

V každé rodině jsou uplatňována jiná výchovná pravidla, jiný styl výchovy. **Demokratický výchovný styl** - v ideálním případě rodina v přiměřené míře podporuje samostatnost a sebevědomí dítěte, poskytuje dítěti pocit bezpečí a jistoty, dostatek prostoru a příležitostí pro jeho všestranný rozvoj. Rodiče projevují zájem o dítě, jeho zájmy, koníčky, kamarády, pomáhají mu při řešení problémů. V rodinách, kde rodiče uplatňují demokratický výchovný styl, jsou děti většinou soběstačné, umějí se dobře ovládat. **Liberální styl výchovy** – rodiče jsou benevolentní, nedávajíc dětem dostatečné hranice, kladnou na děti nízké požadavky. Děti z těchto rodin jsou často nesoběstační a s nízkou úrovní sebekontroly. V konečném důsledku taková výchova vyvolání v dětech pocitu viny a dospělí se na ně zlobí, neboť často porušují hranice, které nikdo dostatečně nestanovil.

Autoritativní výchovný styl – jeden z rodičů, případně oba, nepřipouští jiné než své názory a od dítěte je vyžadováno bezmezná podřízení. Následkem uplatňování tohoto stylu může být pasivita, nesamostatnost dítěte, které nemá dostatek prostoru pro autonomní rozvoj, nebo naopak agresivita, která často plní roli obranného mechanismu. (Bran, Marková a Nováčková, 2014, s. 170-171)

V závislosti na výchovném vedení dětí v rodinách - D. Baumrind (1991) jsem rovněž charakterizovala dvanáct základních škál, které popisují míru sociální angažovanosti, všeobecných schopností, sociability a genderově specifického chování dospívajících. Na jejich základě lze chování adolescentů popsat následujícími vlastnostmi, které se u nich projevují v různé intenzitě a v závislosti na výchovných stylech rodičů:

- **Emancipovaní** – jejich hodnoty a chování nejsou pod kontrolou dospělých.
- **Explorativní** – mají tendenci riskovat, často se stávají vůdci vrstevnické skupiny.
- **Sociálně uvědomělí** – jsou idealističtí a mají tendenci se výrazně angažovat v sociálních záležitostech.
- **Družní** – bývají ve skupině populární, jsou velmi společenští.
- **Osobnostně vyzrálí** – mají jasně formulovanou identitu, vnímají zodpovědnost za své chování, jejich zralost je zřejmá i z verbálního vyjadřování, působí na okolí charismaticky.
- **Optimističtí** – projevují výraznou veselost a nadšení v různorodých životních situacích.
- **Resilientní** – zvládají zátěžová situace bez výraznějších potíží, dokáží se adaptovat na nové podmínky.
- **Kognitivně motivovaní** – kladou důraz zejména na intelektový rozvoj.
- **Seberegulující** – jsou nezávislí, adekvátně se ovládají, dominuje u nich intrinsická motivace, dokážou brát v úvahu názory druhých osob.
- **Orientovaní na výkon** – bývají akademicky úspěšní, jsou motivováni především snahou uspět.
- **Sociálně zodpovědní** – projevují se přátelsky vůči vrstevníkům i dospělým.
- **Genderově orientovaní** – svými zájmy, chováním i projevem se snaží vystihnout charakteristiky svého rodu. (Krejčová, 2011, s. 25-26)

1.4.1 Role rodičů

Snad v každé odborné knize, týkající se vývoje, výchovy a vzdělávání dítěte, je uvedeno, že největší vliv má na něj rodina, pak škola a v neposlední řadě prostředí, ve kterém dítě tráví svůj volný čas. V současné době nemají rodiče tolik času, aby se dětem mohli plně věnovat. A toto může mít negativní vliv na jejich děti. Někteří rodiče se jim pak z pocitu viny snaží tuto absenci vynahradit peněžitými či jinými dárky anebo ústupky, které nejsou pro správný vývoj dítěte vhodné. Rodiče by si měli uvědomit, že jejich poslání spočívá v tom, že děti na jejich cestě životem doprovázejí, dávají jim svou lásku a hlavně vytváří vhodné prostředí pro jejich růst a rozvoj.

1.4.2 Vliv rodičů na výchovu a vývoj dítěte

Žijeme v době, která se naléhavě zabývá rodičovstvím a hodnotami, jež předáváme svým dětem. Jak je možné, aby děti v prosperující společnosti měly sklony k depresi, sebevraždě, sebepoškozování, aby rodily děti už ve věku třinácti nebo čtrnácti let nebo se vzájemně zabíjely nožem? Liberálové obvinují společnost a kritizují „toxická dětství“, která dnes poskytujeme svým dětem: zaměřují se na zlo, jež dětem působí chudoba a komercializace dětství. Méně liberální komentátoři mají sklon obviňovat rodiče a připisují svou obavu o děti nedostatku rodičovské „disciplíny“. Liberální tábor má sklon zaměřovat se na obtíže, které má mnoho rodičů při výchově dětí ve velmi konzumní společnosti, v níž tolik dětí okouzluje obrazy, jež předvádí televize nebo internet. Protože liberálové rozpoznali, že rodiče často nedokážou kontrolovat pronikání konzumní kultury do života svých dětí, jejich úvahy se dotýkají zmatků a bezmocnosti rodičů. Mají rodiče právo zasahovat do přání dítěte hrát agresivní videohry, které hrají všichni ostatní, nebo se dívat na YouTube na klip plný sexu, o němž všichni mluví? Dokonce se mohou domnívat, že svým dětem působí zklamání, jestliže jim nechtějí dopřát nejnovější módní zboží, protože v dětském světě je konzumování zřejmě nezbytnou podmínkou sounáležitosti. Na druhé straně někteří liberální kritici zaznamenali, že rodiče sami mívají pokušení používat tyto moderní prostředky jako možnost, aby se vyhnuli aktivnímu rodičovství a nemuseli se příliš věnovat svým dětem. Jestliže se dětem soustavně nabízejí spíš věci než vztahové zkušenosti, přicházejí o příležitost poučit se o lidech a hlavně rozpoznat a ocenit potřeby a pocity jiných lidí. Jejich špatné chování může pak být oficiálně označeno za sociální problém. Samozřejmě je důležité rodičům radit, jak zacházet se svými těžko zvladatelnými dětmi, a posilovat jejich sebedůvěru v rodičovské roli. (Gerhardtová, 2011, s. 49-51)

1.4.3 Role rodičů ve vztahu ke škole

Rodičovská role se projevuje způsobem vstupování do systému vzájemných vztahů rodiny a školy. Styl komunikace a sociální interakce rodiny vůči škole může být založen na jednom ze čtyř typů rodičovských rolí.

V případě rodiče jako zákazníka nebo klienta se můžeme setkat s odborníky na výchovné a vzdělávací postupy ze dvou pohledů. První pokládá učitele za vyškoleného specialistu, který nejlépe rozumí tomu, jakým způsobem pečuje o děti.

Druhý pohled staví do hlavní pozice rodiče, který dobře zná své děti a ví o jaké postupy má ve výchovně vzdělávacím procesu žádat.

Rodič jako partner školy je v procesu osobnostního rozvoje dítěte chápán jako rovnocenný. Vedoucí pozice učitele je do jisté míry omezována. Zohledňují se názory a požadavky rodičů. Poznatky rodičů o dětech jsou pro učitele významné. Rovnoprávné vztahy školy s rodiči jsou spíše ideálem, kterého nelze dosáhnout v plném rozsahu. Vhodnější je tedy mluvit o úsilí vybudovat partnerství s rodiči, založené na vzájemném respektu, ochotě a oboustranném chápání účelu.

Občanská role rodičů se vyznačuje běžným vztahem mezi státními organizacemi a občany. Rodiče ve škole prosazují svá práva a zároveň plní povinnosti. Občané se mohou účastnit voleb, podílet se na veřejné politice nebo aktivně působit jako dobrovolníci. Rodič vystupuje v roli občana jako subjekt, kterému je poskytována služba. Škola se stává hlavním determinantem a má ve vztahu k rodičům vůdčí pozici. Občanský přístup se od zákaznického liší zejména podmíněností vzájemné závislosti rodiny a školy.

Role rodiče jako problému je oproti ostatním konceptům vnímána negativně. Jedná se o určité selhání některého z předchozích přístupů. Rodiče komunikují se školou minimálně a málo spolupracují. V horším případě nejeví zájem o výchovu a vzdělávání svých dětí, neúčastní se informačních schůzek a nevěnují škole žádnou pozornost. Na opačné straně mohou být problémem rodiče nadměrně snaživí. Pro pedagogy je udržování vzájemného vztahu časově i osobnostně velice náročné. Mohou se ocitnout v roli, ve které se cítí ohroženi. Nedůvěra k rodičům může pramenit ze snah rodičů o získání převahy nad školou nebo o zajištění výhod pro své dítě. (Rabušicová, 2004, s. 33-39)

2 VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVA NA STŘEDNÍ ŠKOLE

Činnost školy je velmi složitá, protože její cíle jsou požadovány společností, která žádá jejich důsledné plnění.

2.1 Středoškolské vzdělávání

Škola je společenská instituce, jejíž tradiční funkcí je poskytovat vzdělání žákům příslušných věkových skupin v organizovaných formách podle určitých vzdělávacích programů. Pojetí a funkce školy se mění se změnami společenských potřeb. Stala se místem socializace žáků, podporujícím jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravujícím je na život osobní, pracovní a občanský. Postupně ztratila monopol na vzdělávání, stále více se otevírá životní realitě a sblíží se s neformálním vzděláváním. Ačkoliv je instituce školy a její role v současné společnosti často kritizována kvůli údajnému konzervativizmu, nebo je dokonce zcela odmítána v koncepcích radikální descolarizace, přetrvává a je schopna se postupně zdokonalovat, zejména uplatňováním nových technologií ve vzdělávání. (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s.419-420)

Střední vzdělávání vytváří základy pro celoživotní učení tím, že poskytuje mladým lidem potřebné nástroje a motivaci, stimuluje zvědavost, rozvíjí schopnosti pracovat s informacemi, připravuje pro aktivní účast na životě společnosti, učí zdravému způsobu života, poskytuje hodnotovou orientaci.

Dle „Bílé knihy terciálního vzdělávání“, dostupné na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, je hlavními úkoly terciálního vzdělávání:

- Zajišťovat připravenost mladých lidí pro celoživotní učení
- Podporovat zaměstnanost mladých lidí v průběhu celého života
- Rozvíjet široký všeobecný a obecně odborný základ vzdělání
- Uplatnit všeobecně použitelné, tzv. klíčové kompetence (Bílá kniha, ©2009)

2.1.1 Význam školy a učitelů pro rozvoj dospívajících

Dospívající s postupujícím věkem tráví ve škole nebo přípravou na výuku stále větší část svého času, škola představuje v dospívání zdroj řady životních změn. Na přelomu rané a pozdní adolescence dospívající přecházejí ze základní na střední školu. Vstupují do nového prostředí, jsou zpravidla konfrontováni s vyššími nároky školy, setkávají se s novými učiteli, budují si nové vrstevnické vztahy. Někteří si dokonce vytvářejí nové zázemí v domovech mládeže, seznamují se se zcela novým městem a získávají přechodné bydliště. V populaci českých dospívajících na konci devadesátých let minulého století se škola ukázala jako zdroj nejčastějších starostí a problémů. Učitelé a učení nepředstavují tedy pro dospívající vždy zdroj pozitivních emocí, zejména na přelomu rané a pozdní adolescence a v následujícím období. Dlouhodobé pozitivní vztahy s dospělou osobou mimo rodinu, což pro všechny dospívající bez ohledu na jejich další aktivity může představovat vazba s učitelem, znamenají zdroj dalšího vývoje ve smyslu socializace. Vztah s učitelem může v některých případech také významně kompenzovat nedostatečné funkční vztahy v rámci rodiny. V praxi se někdy ukazuje, že dospívající, jejichž rodinné prostředí je komplikované a neuspokojující, naváží vztah s učitelem nebo školou, v níž cítí bezpečí a zázemí. (Krejčová, 2011, s.29)

2.1.2 Osoba učitele střední školy

Učitel je osobou, která je v každodenním kontaktu se svými studenty. Na něm hodně závisí, jak se bude žák chtít učit a dále rozvíjet. Učitel musí umět motivovat a také mít autoritu. Není snad žádné jiné povolání, které by bylo tak normováno, jako je tomu u učitelské profese.

Zajímavý názor má Kohoutek, který říká: „*Snaha dávat žákům a studentům co nejvíce aktualizovaných a konkrétních poznatků bez dostatečného zřetele na jejich uspořádání v systému, vede často spíše k nižší vzdělanosti. Sdružování obsahu učiva v logické struktury se stává jedním z důležitých nástrojů rozvoje myšlení a poznávání vůbec.*“ (Kohoutek, 1996, s. 38)

V souvislosti s touto problematikou nás velmi zaujal názor Gáborové, která ve své práci popisuje nondirektivní přístup pedagoga ke studentům. Přestože ve své knize hovoří o vysokoškolských studentech, domníváme se, že tato forma přístupu může mít přesah i na střední školy. Za hlavní považuje následující aktivity a činnosti dobrého pedagoga:

- Vytvářet vztah mezi učiteli a studenty. Snažit se být sám sebou. Být tím člověkem, kterým ve skutečnosti je. Otevřeně si uvědomovat postoje, které zastává. Ve vztahu ke studentům být opravdový, tedy kongruentní.
- Vztah ke studentům je založený na empatii, důvěře, autentičnosti a upřímnosti a samozřejmě akceptaci každého studenta bez rozdílu, bez ohledu na úroveň jeho studijních výsledků nebo chování.
- Snažit se vcítit do pocitů studenta. Empatie je považována za základní podmínku jakéhokoliv vztahu pro rozvoj osobnosti. Studentům dává pocítit úctu, respekt a jejich bezvýhradné přijetí bez kladení podmínek. Akceptuje je.
- Skrze pozorné, empatické naslouchání studentům navozovat atmosféru vzájemné úcty. Vést studenty k tomu, aby se navzájem citlivě naslouchali a odhalovali, co chce jejich spolužák říct, co říká nejen slovy, ale celým tělem, očima.
- Když studenti projeví zájem, realizuje s nimi různé metody a techniky rozvoje empatie a kongruence založené na bázi zážitkového učení.
- Vyjadřuje se v první osobě, mluví za sebe, co pociťuje, prožívá, myslí. Vyslovuje jasně svoje přání. Nepoužíváme „bylo by třeba“, „musíte“, ale představuji si, „mě se to nelíbí“. Student mu může oponovat.
- Pomáhá studentům objevovat jejich vlastní hodnotu, důvěřovat si, vytvořit pozitivní vztah k sobě, sebeúctu a potřebu vyjádření vlastního názoru.
- Podporuje vzájemné spolurozhodování o všech aspektech, které souvisí s učením.
- Semináře vede v duchu prosociálnosti.
- Věří v sebeaktualizační tendenci svých studentů. Věří, že studenti, kteří přišli na vysokou školu, se chtějí učit, chtějí se posunout dál, hledat a objevovat, touží vědět a tvořit. Odhaluje radost a vzrušení z objevování v intelektuální i emocionální oblasti. Vede je v duchu potřeby celoživotního vzdělávání.

- Všichni studenti mají stejné šance zúčastnit se procesu „stávání se“ učitelem. Soupeřivost a soutěživost používá jen minimálně. Zejména tehdy, když se proto rozhodnou studenti. V problémových situacích hledá společné řešení. Spolupracuje. Nesoupeří.
- Přijímá každý příspěvek do diskuze pozorně a s úctou. Nehodnotí je jako správné nebo nesprávné.
- Vede studenty k zásadě mluvit vždy jen sám za sebe.
- Vytváří pomáhající a facilitující atmosféru. I když se zapojí do dění ve skupině, jeho role, důležitější než jakákoliv jiná ve skupině, tzv. splyne se skupinou. Důležitá je skupina, ona je centrem, základnou činnosti, ne učitel.
- Skupinu spojuje společná jedinečná zkušenost. Ta podporuje atmosféru svobody. Svoje myšlenky, pocity, emoce s blízcím se ukončením semestru studenti vyjadřovali bezprostředněji, svobodněji. (Gáborová, 2000, s. 35)

2.1.3 Škola a prostředí: vztahy s rodiči

Všeobecně se uznává, ze strany učitelů, školských politiků i teoretiků pedagogiky, že školy nemohou být izolovanými světy, ale musí se kooperovat s prostředím, v němž působí. Uzavřenost školy vůči obklopující ji komunitě se považuje na negativum. Školy samy v podmínkách současné civilizace vyvíjejí různé aktivity směřující ke kontaktům či kooperacím se svým prostředím především s komunitou rodičů. Rodiče žáků, které škola vzdělává, se považují za hlavního a nejpočetnějšího partnera pro vztahy školy s prostředím. To jsou sice pravdivá, ovšem obecná konstatování, která nemohou vystihnout konkrétní realitu v této záležitosti. Je nutno se opět obrátit k nálezům empirických výzkumů, abychom mohli objasnit základní témata a problémy zde vyvstávající. Mohou být formulovány takto: Jak jsou vztahy mezi školami a rodiči ovlivňovány tím, co školy očekávají od rodičů a co rodiče očekávají od škol? Jaká je z tohoto hlediska situace v různých zemích a v české edukační realitě? Jaké konkrétní formy se uplatňují v kooperaci školy a rodičů? Jaké jsou názory veřejnosti na školy a jejich poslání? (Průcha, 1997, s.419-420)

2.1.4 Funkce školy

Hlavními aktéry ve vzdělávání mladého člověka jsou rodina a škola. Funkce školy se mění se změnami společenských potřeb a přizpůsobují se stávajícímu trendu. Havlík a Kot'a (2011) uvádí a popisují tyto funkce školy:

- **Výchovná funkce** – její podstata spočívá v převodu kulturních vzorců chování a hodnot (v tzv. kulturní transmisi) z jedné generace na druhou. Výchovné procesy se vztahují k formování vlastností, citů, vůle, charakteru, tedy těch osobnostních vlastností, které se projevují v jednání nebo chování.
- **Vzdělávací funkce** - je realizovaná procesy, v jejichž průběhu si lidé osvojují obsahy kultury (jazyk, vědu, umění). Vzdělání představují osvojené vědomosti i dovednost je používat. K nim se druží ovládnutí metod získávání a užívání nových vědomostí. Již přes sto let se za základní princip školní výchovy považuje dojit od výchovy k sebevýchově a od vzdělání k tomu, aby jedinec byl schopen vlastního sebevzdělávání.
- **Kvalifikační funkce** – je naplňována získáním potřebné míry znalostí a rozvíjením schopností a dovedností požadovaných pro výkon v zaměstnání. Kvalifikaci není vhodné zaměřovat se vzděláním, které částečně vytváří předpoklady pro profesní uplatnění absolventů škol. Vytvoření základních kvalifikačních předpokladů je převážně úkolem středních a vysokých škol.
- **Integrační funkce** – naplňuje škola v první řadě tím, že podporuje vytváření postojů a dovedností umožňujících sociální styk a komunikaci nejen uvnitř školy, ale i v sociálním životě širšího společenství. Integrační funkce je naplňována také tím, že se studenti učí respektu k odlišnostem a individualitě různých lidí, učí se druhé odhadovat, porozumět jim, navazovat s nimi relevantní vztahy a komunikaci. K integraci do lidského společenství jsou potřeba i obsahy, které se stávají předmětem komunikace a dorozumění.
- **Selektivní funkce školy a školského systému** – se zdá mnohým čímsi samozřejmým, ve skutečnosti jde o jednu z vysoce kontroverzních a nejméně probádaných oblastí. Selektce je totiž prováděna na mnoha různých úrovních a může řadě jedinců usnadňovat další kariéru, jiným ji naopak znesnadnit, či zcela znemožnit. Způsob, jakým společnost nahlíží na selektivní funkce školy, je zásadně ovlivněn tím, jakou hodnotu lidé přepisují jednotlivým profesím a zaměstnáním, jaké prestižní školy převládají v té či oné společnosti a jaké hodnoty vyznává převážná část obyvatel.

- **Ochranná funkce** – je zakotvena i v zákonech a je u nezletilých považována za samozřejmou. K této ochraně na všech školských stupních patří a zachovávání tajemství a znepřístupnění důvěrných informací o studujících, ochrana před sociálně patologickými vlivy apod. Škola je tradičně podrobována sociální kontrole a přešupy vyučujících v oblasti ochrany dětí a mládeže vyvolávají bezprostřední odezvy a ostré sankce.
- **Resocializační funkci** – mají jako hlavní náplň některá speciální školská zařízení, která vznikají při vězeních pro mladistvé, při nemocnicích apod. (Havlík a Kořa, 2001, s.98 – 103)

2.2 Problémy v období dospívání spojené se školní docházkou

2.2.1 Obtížnost výchovného působení na mládež v období dospívání

Dospívání je tranzitorní období lidského života. Překlenuje čas mezi infantilní závislostí na rodičích, mezi známou a zažitou minulostí a nejistou budoucností zralého jedince. Spolu s proměnami v myšlení, v němž se začíná objevovat schopnost abstrakce jako způsobilost vytvářet soudy o soudech, můžeme pozorovat též změny v postojích a chování. Výrazně se proměňují dosavadní sociální preference a podoba sebe prezentace. U řady pubescentů je náhle zjevná touha „udělat dojem“ nebo vypadat nezávisle. Jde jim o to, nechovat se už jako dítě, ale zároveň nebýt stejný jako rodiče či učitelé. Důležité je „být svůj“ a přitom „zůstat nad věcí“ a „v pohodě“. Snaha o prosazení vlastních úsudků a odmítání poslušnosti vůči autoritám zavádí mnohé mladistvé do řady konfliktních situací. Takzvané černobílé myšlení vede teenagery k hyperkritické přísnošti vůči starším, zejména však směrem k vlastním rodičům, ale i jejich zástupcům - učitelům a dalším profesionálním vychovatelům. (Jedlička, 2011, s.21-23)

Není překvapující, že pro mnohé rodiče i učitele je často velmi těžké se vyrovnávat se všemi těmito výkyvy v chování a v osobnostním vývoji, a zachovávat si přitom žádoucí odstup. V tom smyslu je zvláště práce středoškolských učitelů, mistrů výuky a vychovatelů na internátech psychicky náročnou, silně stresující a tedy i rizikovou profesí.

Nejednou jsou v uvedené souvislosti zmiňovány projevy chronického vyčerpání, vyhoření (burn-out syndrom), profesionálního opotřebování (laboropatopsychogenie), neurózy, psychosomatická onemocnění - poruchy v sociálních vztazích. (Jedlička, 2011, s.183)

2.2.2 Odmítání dítěte chodit do školy

Pokud se odmítání chodit do školy vyskytne až v období dospívání, může to být buď signálem jiných vážných obtíží, nebo skutečného pocitu ohrožení a strachu ve školním prostředí.

Strach ve škole může být, bez ohledu na věk dítěte, vyvoláván následujícími činiteli:

- Necitlivý a příliš náročný učitel.
- Typ studia, který dítě považuje za příliš obtížný.
- Určitá školní aktivita, která dítěti připadá obzvláště nesnadná nebo která v něm vyvolává strach – např. přestávka, čtení nahlas, přednes referátů a tělocvik.
- Hrozby a fyzická napadení ve škole nebo na cestě do ní.
- Narušené školní prostředí, kde neplatí žádné mravní zásady, kde se vyskytuje násilí a nepředvídatelné situace. (Martin a Waltmanová-Greenwoodová, 1997, s. 258)

3 PODPORA RODIČŮ A STŘEDNÍ ŠKOLY PŘI VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVĚ DÍTĚTE/STUDENTA

V předchozích kapitolách této práce jsme se zabývali vzděláváním a výchovou ze strany rodičů a vzděláváním a výchovou pedagogických pracovníků na střední škole. Nyní bychom se chtěli věnovat možnostem podpory rodičů a také, jaké jsou možnosti spolupráce ze strany školy, které by vedly k vytvoření ideálního prostředí pro dítě/žáka.

3.1 Vzájemná očekávání rodičů a střední školy

Na začátku každého vztahu jsou vždy očekávání, které má každá strana. Očekávání mohou být stejná nebo se naprosto lišit od toho druhého. Proto je nejlepší, když si vždy obě strany vyjasní a řeknou, co od sebe očekávají, stanoví si cíle a samozřejmě se domluví na postupu, jak se k danému cíli propracují.

V našem případě se zajímáme o úspěšnou spolupráci školy a rodičů a hlavně o podpoře rodičů škole, kdy cílem je vzdělávání a rozvoj dovedností a schopností dítěte. Již z předchozích kapitol je zřejmé, že spolupráce školy a rodičů je nezbytná pro zdravý a prospěšný vývoj dítěte. Rodiče a učitelský sbor by spolu měli navzájem komunikovat a řešit problémy či zapojovat se navzájem do aktivit, které se týkají jejich dětí.

V současné době rodiče v mnoha případech nemají dostatek času, aby se plně věnovali svému dítěti. Více času s nimi mohou strávit o víkendech, ale ne během pracovního týdne. Proto je velmi důležité, aby rodiče ve spolupráci se školou zajistili co nejlepší péči o své děti a také měli co nejaktuálnější informace o tom, co se s jejich dítětem děje a kde je. Z této úvahy vyplývá také nutnost vzájemné komunikace mezi rodiči a školou, protože dítě celé dopoledne a odpoledne stráví ve škole.

Z naší rodičovské praxe a z internetu jsme vytvořili následující základní očekávání, která mají rodiče od školy a škola od rodičů:

Co očekávají rodiče od pedagogických pracovníků a školy?

- Komunikaci ze strany učitelů a pedagogických pracovníků.
- Škola je vůči rodičům upřímná a otevřená.
- Průběžnou informovanost o prospěchu a chování dítěte.
- Škola je považuje za rovnoprávné partnery.
- Škola poskytuje dítěti oporu a podporu.

- Škola pomůže dítěti, když má problémy a informuje rodiče, aby se problém vyřešil.
- Individuální přístup k jejich dítěti.

Co očekává škola, jejich pedagogičtí pracovníci od rodičů:

- Komunikaci ze strany rodičů.
- Ochotu rodičů řešit daný problém.
- Rodiče jsou vůči škole otevření, upřímní a nezamlčují nic, co by mohlo škodit škole či dítěti.
- Rodiče se průběžně zajímají o prospěch a chování dítěte. Pravidelně navštěvují třídní schůzky, kde je možnost veškeré nedostatky řešit.
- Rodiče respektují školní řád školy. V případě, že se jim něco nelíbí, kontaktují buď učitele nebo vedení školy, aby byla sjednána náprava, či se dohodli na dalším postupu.
- Děti chodí do školy připraveny, mají všechny pomůcky a také vyhotovené úkoly, které jim vyučující zadal.
- Rodiče se zajímají o své děti, jak tráví svůj volný čas, popřípadě jaké kroužky škola poskytuje a zda je dítě využívá.
- Rodiče se zajímají o dění ve škole. V dnešní době má většina škol svou webovou stránku, kde uvádí veškeré aktivity a možnosti dalšího vzdělávání a rozvoje dítěte.

Dá se říci, že výše uvedená očekávání jsou u obou stran poměrně podobná. Mohli bychom tedy konstatovat, že vše je v pořádku a funguje tak, jak má. Proč se tedy na veřejnosti nebo v odborných člancích neustále setkáváme s nespokojeností jak u rodičů, tak u pedagogů? Domníváme se, že tento problém má dva aspekty. Prvním je, že pro velkou část lidí je velmi snadné někomu říkat, co má dělat, jak to má dělat a dokonce mu přesně vymezit pravomoci a zodpovědnost.

Druhým faktem ovšem je, že spousta právě „těchto“ lidí má problém „tato“ nastavená pravidla dodržovat. Když jsme byli malí, rodiče nám vštěpovali úsloví: „Co nechceš, aby ti dělali ostatní, to druhým nedělej ani ty“. A právě toto platí určitě i v našem případě. Domníváme se proto, že „kamenem úrazu“ je nesprávná komunikace a nastavení pravidel, která jsou nutně závazná pro obě strany. Vždyť prvotním zájmem obou stran je dítě a to dítě spokojené, vzdělané a připravené pro další život.

3.1.1 Proč spolupracovat

Snad každý učitel by měl rád ve své třídě vzorné, pracující žáky. K nim by bylo dobré mít také spolupracující rodiče. I rodiče se chtějí zapojit do školního dobrodružství svých dětí. Existují dobré argumenty, které zdůrazňují zapojení rodičů do vzdělávání dětí:

- ✓ **Právo** – rodiče mají právo účastnit se různých aktivit ve škole. Nesou zásadní odpovědnost za rozvoj dítěte. Rodiče mají právo na veškeré informace o jejich dítěti. Sami rodiče různými způsoby podporují rozvoj dítěte, oni rozhodují, zda posílí vliv působení školy na dítě nebo naopak.
- ✓ **Rovnost** – rodiče jsou partneři školy, mají rovný vztah s učiteli. Každá strana přináší sice odlišnou, ale stejně hodnotnou zkušenost.
- ✓ **Reciprocita** – všichni mají mít z toho vzájemného vztahu prospěch. Každý bude za svá rozhodnutí odpovědný.
- ✓ **Posilování** – rodiče by měli mít pocit, že mají ze zapojení do vzdělávání prospěch nejen děti, ale i oni sami. Otevírá jim to možnosti učit se, seznamovat se s novými věcmi atd. (Čapek, 2013, s. 15-16)

3.1.2 Rozdělení rodičů

Z našeho pohledu praxe se pedagogičtí pracovníci setkávají se dvěma skupinami rodičů:

- **Rodiče, kteří jsou aktivní**, se školou spolupracují a je u nich znát zájem o dění ve škole. Kontrolují domácí přípravu, pravidelně se zúčastňují třídních schůzek, jsou velmi dobře informováni o dění ve škole jak od svých dětí, tak dostávají informace od jednotlivých učitelů, popř. z webu školy. V případě, že se vyskytne problém s dítětem, jsou ochotni přijít na schůzku a domluvit se na dalším postupu. Jsou ochotni se zúčastnit akcí, které pořádá škola a dokonce i pomáhají při jejich organizaci, když je potřeba. Mají aktivní zájem o školní aktivity dítěte.
- **Rodiče, kteří se nezajímají jak o prospěch svého dítěte, tak i o dění ve škole.** Nestarají se, co jejich dítě pro správný vývoj potřebuje. Nestarají se, jestli jejich dítě chodí nebo nechodí do školy, jestli má hotové úkoly, atd. S tímto typem rodičů je opravdu velký problém, protože většinou na svou obhajobu využívají toho, že pedagogickým pracovníkům vytýkají chyby a hodnotí je na úkor svého selhání. Samozřejmě pak vzájemná diskuse mezi těmito rodiči a školou je velmi neefektivní a problematická.

3.2 Zapojení rodičů do života školy

Čapek (2013) uvádí následující stupně zapojení rodičů do života školy:

- Plnění základních rodičovských povinností
- Komunikace škola – rodiče
- Zapojení rodičů jako dobrovolníků do činnosti školy
- Zapojení rodičů do rozhodování o záležitostech školy
- Zapojení rodičů do školní komunity

V Českém školním prostředí není málo škol, které s rodiči pouze komunikují, tedy dosahují nejvýše druhé úrovně. Štech výstižně charakterizuje klíčové rysy našeho tradičního modelu vztahů mezi školou a rodinou, kterými jsou:

- ✓ Separace, znamená, že učitelé a rodiče mají odlišné role a odpovědnost ve výchově dětí. Jejich přímé kontakty jsou omezené a odehrávají se jen v předepsané době. Komunikace je jednosměrná (od učitelů k rodičům) a jejím obsahem je oznamování výsledků žáka či školních opatření.
- ✓ Převládá selektivnost toho, co je považováno za žádoucí rodičovské angažování. Jde o to, že rodiče jsou vyzýváni k aktivitě především tehdy, když škola usoudí, že je to potřebné a vhodné.
- ✓ Úkolování. Učitelé především formulují jednostranné požadavky, doporučení a žádosti. Žádají po rodičích, aby sledovali domácí přípravu dítěte do školy, eventuálně se s ním učili. Takový požadavek je často formulován bez pochopení zvláštností a potřeb rodiny a toho, co jí chybí, aby mohla tento požadavek splnit úspěšně.
- ✓ Formálnost. Dalším rysem tradičního pojetí vztahů rodičů a učitele je jejich formálnost. (Čapek, 2013, s.13-14)

3.3 Konkrétní možnosti podpory rodičů

Z výše uvedených skutečností vyplývají nejdůležitější body, které zcela určitě podpoří středoškolský pedagogický sbor ze strany rodičů:

- Profesionální komunikace – komunikace by měla být věcná, co nejjednodušší, bez zbytečných emocí a s co největší snahou o to, aby obě strany porozuměly problému a také došly k co nejefektivnějšímu řešení, přijatelnému pro obě strany.
- Rodiče se aktivně zajímají o dění ve škole. V dnešní době většina škol má svou webovou stránku, kde uvádí své veškeré aktivity a možnosti dalšího vzdělávání a rozvoje dítěte.
- Komunikace rodičů se svými dětmi, týkající se školy.
- Ochotu rodičů řešit daný problém.
- Rodiče mají autoritu vůči svým dětem a také podporují autoritu pedagogických pracovníků vůči svým dětem.
- Rodiče jsou vůči škole otevření, upřímní a nezamlčují nic, co by mohlo škodit škole či dítěti.
- Rodiče se průběžně zajímají o prospěch a chování dítěte. Pravidelně navštěvují třídní schůzky, kde je možnost veškeré nedostatky řešit.
- Rodiče respektují školní řád školy. V případě, že se jim něco nelíbí, kontaktují buď učitele nebo vedení školy, aby byla sjednána náprava, či se dohodli na dalším postupu.
- Děti chodí do školy připraveny, mají všechny pomůcky a také vyhotovené úkoly, které jim vyučující zadal.
- Rodiče se zajímají o své děti, jak tráví svůj volný čas, popřípadě jaké kroužky škola poskytuje a zda je dítě využívá.
- Rodiče se zúčastňují akcí pořádaných školou.
- Jsou členy Sdružení rodičů nebo Rady školy.
- Sami nabízí škole možnosti další spolupráce, která by vedla k lepšímu rozvoji a vzdělání studenta v daném oboru.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

4.1 Výzkumný cíl

Cílem šetření bylo zjistit, jak vnímají samotní studenti podporu své školy ze strany rodičů a jaké jsou formy podpory rodičů u jednotlivých studentů. Studenti mohou formu podpory školy vnímat, vidět a hodnotit jinak, než jejich rodiče. Také bylo cílem zjistit, zda studenti tyto formy podporují a zda se aktivně zapojují do spolupráce rodičů se školou.

4.2 Výzkumný problém a hypotézy

V návaznosti na cíle výzkumu jsme si položili otázku: „Podporují rodiče školu, a jak funguje podpora školy rodiči?“ Pro zjištění odpovědi jsme stanovili položky dotazníku, které se tohoto tématu týkají.

Hypotézy:

Hypotéza 1

H₀: Mezi vzděláním rodičů a frekvencí, jakou podporují školu, není statisticky významný vztah.

H_A: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče podporují školu častěji, než rodiče s nižším vzděláním.

Hypotéza 2

H₀: Zájem o prospěch dětí se u rodičů neliší v závislosti na vzdělání.

H_A: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče projevují vyšší zájem o prospěch svých dětí než rodiče s nižším vzděláním.

Hypotéza 3

H₀: Mezi využitím osobní a e-mailové komunikace existuje statisticky významný rozdíl.

H_A: Rodiče komunikují se školou častěji e-mailem než osobně.

4.3 Výběr výzkumného vzorku

Po sestavení dotazníku v tištěné i elektronické formě jsme oslovili vybrané střední školy v Jihomoravském kraji, zda by umožnily svým studentům vyplnit dotazník. Naší snahou bylo oslovit střední školy nabízející ke studiu maturitní obory.

Oslovenými školami byly Střední škola průmyslová a umělecká Hodonín a Městská střední odborná škola Klobouky u Brna. Chtěli jsme zjistit, jaká je podpora školy ze strany rodičů těchto studentů, jaké jsou možnosti zlepšení podpory a zda mají studenti konkrétní návrhy podpory.

Při výběru vhodných respondentů byla dána přednost vyšším ročníkům maturitních oborů před prvním ročníkem, kde během roku dochází k určitému seznamování se strukturou školy, jejího zázemí a možnostmi. Ale také k jistému odlivu studentů, kteří během studia nesplňovali nároky maturitních oborů, zanechali studia nebo přestoupili v rámci školy nebo mimo danou školu.

V dotazníkovém šetření jsme oslovili 151 respondentů a vrátilo se nám zpět všech 151 vyplněných dotazníků.

4.4 Metoda výzkumu

Pro práci byla zvolena metoda kvantitativně orientovaného výzkumu. Šetření probíhalo metodou anonymního dotazníku s 20 otázkami zaměřenými na danou problematiku. Otázky byly koncipovány jako otevřené či uzavřené.

Po vyplnění dotazníků studenty byly tyto vyhodnoceny a získané údaje interpretovány do přehledných dat.

Dotazník se skládal:

Ze vstupní části, která obsahovala cíle, které dotazník sledoval a pokyny k vyplnění. Následně vlastní obsah dotazníku se skládal ze tří částí, kde první část byla informativní, sloužila k identifikaci respondentů a jejich rodičů. Druhá část se týkala konkrétní podpory ze strany rodičů, a způsobu jejího vnímání studenty. Ve třetí části jsme dali prostor pro vyjádření studentů k tomu, jak konkrétně jejich rodiče podporují školu. Měli také možnost uvést svůj názor a vlastními slovy se k dané problematice vyjádřit.

Na konci dotazníku bylo poděkování respondentům za jejich čas, ochotu a spolupráci.

4.5 Dotazníková metoda

Výhodou dotazníkové metody oproti jiným metodám bylo získání údajů od velkého počtu respondentů za výrazně kratší dobu. Nevýhodou ale mohlo být určité cílené zkreslení odpovědí přímo respondenty. Mohli se totiž snažit představit v tzv. dobrém světle a neodpovídat podle pravdy, ale tak, jak by dle jejich názoru odpovědi měly znít.

Dotazník byl plně anonymní a měl celkem 23 otázek se zaměřením na danou problematiku, které byly koncipovány jako uzavřené či otevřené. Dotázaní respondenti vyplňovali dotazník během výuky za přítomnosti učitele.

Ukázka tištěného dotazníku je uvedena v příloze 1.

4.6 Sběr dat

Výzkum probíhal v roce 2016 na Střední škole průmyslové a umělecké Hodonín a Městské střední odborné škole Klobouky u Brna. Po dohodě s vedením školy a učiteli bylo provedeno dotazníkové šetření. Před samotným rozdělením dotazníků byl respondentům vysvětlen záměr výzkumného šetření, vysloveno požádání o vyplnění pravdivých údajů a hlavně zdůrazněna anonymita. K vyplnění dotazníku nebyl žádný časový limit, takže každý student mohl pracovat dle svého tempa a jejich odpovědi nebyly zatíženy faktorem časového stresu.

5 INTERPRETACE A ANALÝZA DAT

V předchozí kapitole byl popsán způsob získávání dat. Získaná data byla převedena do tabulky v programu Microsoft Excel, kde byla následně vyhodnocena. Každá otázka byla vyhodnocena zvlášť a k ní bylo vyhotoveno odpovídající tabulkové znázornění.

Hypotézy byly ověřovány pomocí testu dobré shody chí-kvadrát, která zkoumala dvě skupiny závisle a nezávisle proměnných (Chráska, 2007, s. 82).

Studentům na vybraných středních školách jsme rozdali celkem 151 dotazníků. Ti měli za úkol dotazníky vyplnit a předat nám je zpět.

Vráceno bylo všech 151 vyplněných dotazníků. Z dalšího analyzování jsme nevyřadili žádný dotazník, protože všechny byly zcela vyplněny.

5.1 Analýza demografických položek

První tři otázky byly informační, zjišťovali jsme v nich pohlaví dotazovaných studentů, v jaké rodině (s kým) studenti žijí a jaké je nejvyšší dosažené vzdělání jejich rodičů.

V otázkách číslo: 4 - 13 jsme zjišťovali míru informovanosti a podpory rodičů v oblasti školních aktivit. Ve zbývajících otázkách byly rozebírány konkrétní formy podpory.

1. Vaše pohlaví:

Tab. 1. Četnost a pohlaví respondentů

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Muž	86	57
Žena	65	43
Celkem	151	100

Ze získaných údajů vyplynulo, že na vybraných školách studují převážně muži (57%).

2. V jaké rodině žijete?

Tab. 2. Identifikace rodiny

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Žiji s oběma rodiči	104	68,9
Žiji se svou matkou	27	17,8
Žiji se svým otcem	12	8,0
Žiji s někým jiným	8	5,3
Celkem	151	100

Z odpovědí vyplynulo, že většina oslovených studentů (68,9 %) žije s oběma rodiči, zatímco zbylých 31,1% žije v neúplných rodinách. Z toho 17,9 % pouze s matkou, 7,5% se svým otcem a malá část (5,3 %) sdílí domácnost s někým jiným.

3. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání rodičů?

Tab. 3. Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Alespoň 1 z rodičů má středoškolské vzdělání s maturitou	68	45,0
Alespoň 1 z rodičů má vysokoškolské vzdělání	43	28,5
Alespoň 1 z rodičů má středoškolské vzdělání s výučním listem	40	26,5
Celkem	151	100

Studenti byli dotazováni na nejvyšší dosažené vzdělání svých rodičů. Z odpovědí vyplynulo, že většina rodičů (45%) dosáhla středoškolského vzdělání s maturitou, 28,5% vysokoškolského vzdělání a 26,5% středoškolského s výučním listem.

4. Zajímají se rodiče o to, co se děje ve škole?

Tab. 4. Zájem rodičů o dění ve škole

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, alespoň 2x týdně	90	59,6
Ano, alespoň 1x za 14 dní	44	29,1
Ne	14	9,3
Nevím	3	2,0
Celkem	151	100

Výsledek byl potěšující. Většina rodičů (59,6%) projevuje aktivní zájem o dění ve škole a minimálně dvakrát týdně se zajímá o školní život svých potomků. O něco méně, tj. 29,1% rodičů hovoří se svými dětmi o škole jedenkrát za 14 dní, pouze 9,3% rodičů neprojevuje žádný zájem o jejich školní aktivity. Poněkud mě zarazila odpověď nevím u 2 % respondentů. Tento výsledek si vysvětluji nepochopením dotazu.

5. a) Zajímají se rodiče o Váš prospěch během školního roku?

Tab. 5. Zájem rodičů o prospěch

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, pravidelně každý týden	63	41,7
Ano, pravidelně každý den	50	33,1
Pouze v případě problémů	25	16,6
Nevím, nebavíme se o tom	11	7,3
Ne, nezajímá je to	2	1,3
Celkem	151	100

Z tohoto výsledku vyplynulo, že velká část rodičů (41,7%) se pravidelně zajímá o prospěch svých dětí každý týden. Poměrně hodně rodičů (33,1%) hovoří o prospěchu každý den a 16,6% rodičů toto řeší pouze v případě problému. Pozitivním faktem je, že pouze minimum rodičů (8,6%) se svými dětmi neřeší školní prospěch vůbec. Patrně je to nezajímá.

5.b). Zajímají se rodiče pravidelně o Váš prospěch během školního roku?

Tab. 6. Zájem rodičů o prospěch v souvislosti se vzděláním rodičů

	Vysokoškolské vzdělání		Středoškolské vzdělání s maturitou		Středoškolské vzdělání s výučním listem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, pravidelně každý týden	18	52,9	31	55,4	14	60,9
Ano, pravidelně každý den	16	47,1	25	44,6	9	39,1
Celkem	34	100	56	100	23	100

Z výše uvedeného vyplývá, že největší zájem o prospěch svých dětí projevují rodiče se středoškolským vzděláním s maturitou, a to 31 se jich dotazuje každý týden, 25 rodičů dokonce denně. O něco nižší výsledky jsme zaznamenali u vysokoškolsky vzdělaných rodičů, 18 z nich se spokojí s rozhovorem o prospěchu každý týden, 16 rodičů to zjišťuje denně. Nejméně se zajímají rodiče se středoškolským vzděláním s výučním listem - 14 rodičů každý týden, 9 rodičů denně.

6. Zajímají se rodiče o Vaše chování ve škole?*Tab. 7. Zájem rodičů o chování dítěte*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, pravidelně každý týden	51	33,8
Pouze v případě problému	48	31,8
Ano, pravidelně každý den	30	19,9
Ne, nezajímá je to	15	9,9
Nediskutujeme o tom	7	4,6
Celkem	151	100

Z výsledku plyne, že poměrně velká část rodičů (33,8%) se zajímá o chování svého dítěte ve škole pravidelně každý týden, menší část rodičů (31,8%) řeší pouze nastalé problémy, 19,9% jich chování svých potomků ověřuje denně a dle mého nemalá část rodičů (14,6%) neprojevuje zájem o chování dětí vůbec.

7. Chodí rodiče na rodičovské schůzky?*Tab. 8. Účast rodičů na třídních schůzkách*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Pravidelně 4x do roka	81	53,6
Jen někdy	48	31,8
Ne	19	12,6
Nevím	3	2,0
Celkem	151	100

Účast rodičů na třídních schůzkách je poměrně slabá, pouze 53,6% z nich se účastní pravidelně 4x do roka třídních schůzek, 31,8% navštěvuje školu za tímto účelem jen občas. Třídních schůzek se neúčastní vůbec 12,6% rodičů, a 2% respondentů odpovědělo, že o účasti rodičů na třídních schůzkách neví. Otázkou je, zda jsou to studenti bezproblémoví nebo by účast rodičů na třídních schůzkách byla žádoucí.

8. Řešíte s rodiči případný problém?*Tab. 9. Oznámení problému*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	88	58,3
Nevím	32	21,2
Ne	31	20,5
Celkem	151	100

Tímto dotazem se projevilo, že pouhých 58,3% studentů má takovou důvěru ve své rodiče, že jim neváhá sdělit jakýkoliv svůj problém za účelem jeho vyřešení.

Zatímco 21,2% studentů má pochybnosti o řešení svých problémů s rodiči a neví, zda by se svěřili, tak 20,5% studentů má jasno a své problémy se svými rodiči řešit vůbec nechce.

9. Jak případný problém rodiče řeší? V případě, že odpovíte v otázce č. 8 a) „ANO“

Tab. 10. Způsoby řešení problému

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Řeší ho s pedagogem.	72	57,1
Řeší ho pouze na domácí úrovni.	33	26,2
Jiným způsobem, ale neuvedli konkrétní způsob.	8	6,3
Rodiče zavolají do školy.	2	1,6
Poradí a dál to řeším sama.	1	0,8
Nejdříve hledají chybu u mě a potom se snaží o řešení, např. schůzka s učitelem.	1	0,8
Poradí mi, jak ho mám vyřešit sama.	1	0,8
Řeší ho se mnou. Do školy nejdou.	1	0,8
První ho proberou se mnou, poté zavolají do školy.	1	0,8
Žádný problém jsem nikdy neměl, a kdyby ano, vím, že by to moji rodiče řešili tak, jak se má.	1	0,8
Nemám tak vážné problémy.	1	0,8
Poradí mi.	1	0,8
Zavolají.	1	0,8
Neřeší to.	1	0,8
Vyřešíme to společně.	1	0,8
Celkem	126	100

Tato otázka přímo navazovala na předchozí. Poněkud mě udivilo, že na tuto otázku odpověděli i respondenti, kteří v předchozí otázce zvolili jinou odpověď než „ano“. Přestože jich kladnou odpověď označilo 88, tady se vyjádřilo celkem 126.

Na tuto otázku byly respondentům nabídnuty dvě uzavřené odpovědi:

- a) rodiče řeší problém s konkrétním pedagogickým zaměstnancem
- b) problém řeší sami.

Pokud studentům předchozí odpovědi nevyhovovali, měli možnost popsat konkrétní způsoby řešení případných problémů. Výsledky byly následující: 57,1% rodičů problémy řeší nejraději s konkrétním pedagogickým pracovníkem, 26,6% ho řeší doma a školu vůbec nekontaktují.

Jinými způsoby, které jsou konkrétně uvedeny v tabulce, by problém vyřešilo 16,3% rodičů.

10. Jaký způsob komunikace rodiče upřednostňují?

Tab. 11. Komunikace mezi školou a rodiči

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
E-mail	64	42,4
Osobní kontakt	40	26,5
Telefonický kontakt	40	26,5
Bakaláři (komunikace mezi školou a rodiči)	5	3,2
Nekomunikují. Komunikují mi za zády.	1	0,7
Nekomunikují	1	0,7
Celkem	151	100

V této otázce se řešily nejčastější způsoby komunikace se školou, nabídnuty byly tři odpovědi uzavřené a to následující:

- a) email
- b) osobní kontakt
- c) telefonický kontakt.

Pokud žádná z těchto odpovědí nevyhovovala, měli respondenti možnost využít otevřené odpovědi a uvést konkrétní jinou formu komunikace. Ukázalo se, že v dnešní době je nejčastějším způsobem komunikace email, využívá ho 42,4% rodičů, téměř o polovinu méně (26,5%) jich preferuje osobní či telefonický kontakt, zbylých 3,2% rodičů používá jinou formu komunikace, například systém Bakaláři a bohužel rodiče dvou studentů nekomunikují se školou vůbec.

11. Podporují u Vás rodiče autoritu pedagogických pracovníků?

Tab. 12. Podpora autority

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	77	51,0
Nevím	53	35,1
Ne	21	13,9
Celkem	151	100

Odpovědi na tuto otázku nejsou příliš povzbudivé. Pouze 51,1% rodičů podporuje u svých dětí autoritu pedagogických pracovníků. Celých 35,1% respondentů nedokázalo jednoznačně odpovědět a 13,8% žádnou podporu nepocítuje.

12. Zajímají se rodiče o to, co děláte ve svém volném čase?*Tab. 13. Zájem o volný čas*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	112	74,2
Nevím	22	14,6
Ne	17	11,2
Celkem	151	100

Tato otázka prověřovala zájem rodičů o volný čas svých dětí a troufám si říci, že výsledky byly velmi uspokojivé. Až 74,2% rodičů se o toto zajímá a pouze 25,8% rodičů zájem nejeví.

13. Chtějí rodiče, abyste navštěvoval/a kroužky, které pořádá škola?*Tab. 14. Zájmové aktivity*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Je jim to jedno	79	52,3
Ne	33	21,9
Ano	27	17,9
Nevím	12	7,9
Celkem	151	100

Zajímavým zjištěním bylo, že většina rodičů (60,3%) neřeší účast svých dětí na školních aktivitách. Pouhých 17,8% rodičů u svých dětí tyto aktivity podporuje a 21,9% je opačného názoru.

14. Kolik akcí škola za tento školní rok 2015/2016 pořádala a zároveň požádala o jakoukoliv formu podpory Vaše rodiče?

Tab. 15. Četnost a podpora školních akcí

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nevím	63	41,7
Více než 1 akcí	39	25,8
Žádnou	31	20,6
Více než 5 akcí	18	11,9
Celkem	151	100

Z odpovědi na tuto otázku vyplynul poměrně malý zájem o akce pořádané školou. Nejvíce respondentů a to 41,7% o školních akcích nemá přehled, 25,8% ví o více než jedné akci, 11,9% ví o více než 5 akcích a 20,6% neví o žádné.

15. Projevují rodiče ochotu pomoci při organizaci školních akcí?

Tab. 16. Pomoc rodičů při školních akcích

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ne	66	43,7
Nevím	50	33,1
Ano	35	23,2
Celkem	151	100

V návaznosti na předchozí otázku hodnotili respondenti účast rodičů při organizaci školních akcí. Většina rodičů (43,7%) o tuto aktivitu nejevila zájem, pouze malá část (23,2%) byla ochotna pomoci.

Zbývajících (33,1%) respondentů nedokázalo odpovědět, z čehož usuzuji spíše na záporný výsledek. Předpokládám totiž, že v opačném případě by student o takové aktivitě rodiče patrně věděl.

16. Zúčastňují se v případě pozvání Vaši rodiče školních akcí?

Tab. 17. Účast rodičů na školních akcích

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	55	36,4
Nevím o žádné akci, kterou by škola pořádala a rodiče na ni pozvala	33	21,9
Nevím	33	21,9
Ne	30	19,8
Celkem	151	100

Přes poměrně malý zájem rodičů o akce pořádané školou a nízkou ochotu přispět k jejich organizaci se ukázalo, že v případě pozvání se těchto akcí zúčastnilo dokonce 36,4% rodičů a pouze 19,8% o ně nejevilo zájem. Poměrně dost respondentů (21,9%) o konání školních aktivit s účastí rodičů vůbec nevědělo a stejné množství nedokázalo reakci rodičů odhadnout.

17. Dal Váš rodič vedení školy podnět k nějaké změně?*Tab. 18. Podněty rodičů ke změně*

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ne	95	62,9
Nevím	54	35,7
Problém s učiteli	1	0,7
Zabezpečení školy	1	0,7
Celkem	151	100

Respondentům byly nabídnuty 2 uzavřené odpovědi. Pokud žádná z nich nevyhovovala, mohli využít otevřené odpovědi a uvést konkrétní návrhy změn předložených rodiči. Výsledek byl jednoznačný, největší část rodičů o žádné změny zájem neprojevila - těch bylo 62,9% a pouze 2 rodiče této možnosti využili. Téměř třetina oslovených nedokázala jednoznačně odpovědět. Z tohoto výsledku bych usuzovala, že vztahy mezi rodiči oslovených studentů a jejich školou jsou patrně na dost dobré úrovni a většina z nich necítí potřebu na škole cokoliv zásadního měnit.

18. Jakou formou nebo čím konkrétním Vaši rodiče podporují školu, kam se chodíte vzdělávat?

Tab. 19 Forma podpory

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nevím	101	66,9
Žádnou	21	13,9
Finanční	17	11,0
Rozmluva s třídním učitelem, úvahy o výchově.	1	0,7
Nepodporují, zajímají se o mé vzdělání, ne o školu.	1	0,7
Žádná podpora, nemají důvod, kromě 300kč na rodičovské sdružení.	1	0,7
Matka tady přímo učí.	1	0,7
Platí mi obědy.	2	1,3
Dotují mi jízdu do školy, stravné, atd.	1	0,7
Tím, že mě do školy posílají.	1	0,7
Chválí školu, kde se dá.	2	1,3
Navštěvováním školních akcí.	1	0,7
Školu nepodporují, podporují mě. Ptají se, rozmlouvají, pomáhají.	1	0,7
Celkem	151	100

Tato otevřená otázka dala studentům prostor pro vyjádření názoru na formu podpory školy ze strany rodičů. Převážná většina z nich (66,9%) si nebyla vědoma žádné podpory, 13,9% si naopak byla zápornou odpovědí naprosto jistá. Zbylá část zúčastněných pak uvedla konkrétní způsoby podpory, z nichž největší podíl měla finanční podpora - a to 17 %. Ostatní formy pak byly zastoupeny převážně jedním hlasem, pouze ve dvou případech se v odpovědi shodli dva studenti.

19. a) Myslíte si, že podpora rodičů ve Vaší škole funguje?

Tab. 20. Funkčnost podpory rodičů

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nevím, nedokážu posoudit	95	62,9
Ano, funguje	36	23,8
Ne, nefunguje	20	13,3
Celkem	151	100

Úkolem dotazovaných bylo zhodnotit, zda na jejich škole funguje podpora rodičů. Odpovědi na tuto otázku byly posouzeny ze dvou hledisek. Převážná většina studentů (62,9%) si odpovědí nebyla jistá, 23,8% odpovědělo kladně a 13,3% podporu rodičů zamítlo.

19. b) Myslíte si, že podpora rodičů ve Vaší škole funguje?

Rozdělení odpovědí dle vzdělání rodičů

Tab. 21 Funkčnost podpory dle vzdělání rodičů

	Všichni re- spondenti cel- kem	Vysokoškolské vzdě- lání		Středoškolské vzdělání s maturitou		Středoškolské vzdělání s výučním listem	
		Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano, funguje	36	11	30,6	14	38,8	11	30,6
Ne, nefunguje	20	4	20	7	35	9	45

Rozborem kladných odpovědí bylo zjištěno, že dle názoru studentů školu nejvíce podporují rodiče středoškolského vzdělání s maturitou - těch bylo 38,8%. Dle studentů, stejně podporují školu rodiče s vysokoškolským vzděláním a se vzděláním středoškolským s výučním listem – 30,6%.

20. Navrhněte, jak by mohli Vaši rodiče podporovat školu:

Tab. 22 Návrhy způsobů podpory

	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Nevím	113	74,0
Nijak	7	4,6
Finančně	9	6,0
Více úvah, podněcovat učitele k praktičtější výuce	1	0,7
Propagovat školu	1	0,7
Účastnit se a podporovat různé akce školy	1	0,7
Myslím, že žádným způsobem, protože je to státní organizace a měla by podporovat ona nás a ne my ji. Vedení školy by si mělo hledat samo sponzory.	1	0,7
: -)	1	0,7
Nemám s tím zkušenost	1	0,7
Dodání zeleně do tříd (rostliny)	1	0,7
Poslat peněžní částku řediteli, zhruba 100 000Kč na zakoupení lepšího vybavení, např. tablet, atd.	1	0,7
Myslím, že pro začátek by stačilo, aby věděli, co se na škole	1	0,7

dělá.		
Dovoz zboží	1	0,7
To by fungovalo na základní škole. Na střední škole se těžko zapojí, když chodí do práce.	1	0,7
Chodit do ní místo mě.	1	0,7
Nejspíš nijak, je to věc jiných lidí.	1	0,7
Asi nijak. Nic mě nenapadá.	1	0,7
Rozhodně ne finančně. Škola podporu nepotřebuje.	1	0,7
Příspěvky do tomboly	1	0,7
O ničem nevím	1	0,7
Školní ples – tombola, příspěvek	1	0,7
Zúčastňovat se plesu, pomáhat s organizací	1	0,7
Účast na školním plese, ale vím, že je to nebaví.	1	0,7
Zajímat se o problémy školy	1	0,7
Pořádat nějaké akce	1	0,7
Celkem	151	100

Poslední otázka dotazníku vedla respondenty k zamyšlení nad možnými způsoby podpory školy ze strany rodičů. Opět bylo nabídnuto několik odpovědí, v nevyhovujícím případě měli studenti možnost sdělit své konkrétní nápady. Výsledek poněkud nemile překvapil.

Většina oslovených (74,0%) neprojevila snahu o jakýkoliv návrh a touto otázkou se vůbec nezabývala. Několik studentů (4,6%) usoudilo, že není třeba školu nikterak podporovat a 6% dotázaných navrhovalo podporu finanční. Zbýlá část respondentů navrhla různé způsoby podpory, z nichž mnohé vyznívají poměrně rozumně a realizovatelně, ovšem v některých případech si troufám říci, že tato otázka nebyla brána studenty příliš vážně.

5.2 Vyhodnocení hypotéz

Hypotéza 1

H₀: Mezi vzděláním rodičů a frekvencí, jakou podporují školu, není statisticky významný vztah.

H_A: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče podporují školu častěji, než rodiče s nižším vzděláním.

Otázka č. 19 a.

Tab. 23. Kontingenční tabulka pro hypotézu H1

	Vysokoškolské vzdělání	Středoškolské vzdělání s maturitou	Středoškolské vzdělání s výučním listem	Σ
Ano, funguje	11	14	11	36
Ne, nefunguje	4	7	9	20
Σ	15	21	20	56

Tab. 24. Relativní četnosti odpovědí studentů u hypotézy H1

	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost 0	P-0	(P-0) ²	(P-0) ² /0
	11	9,6	1,4	1,96	0,204
	14	13,5	0,5	0,25	0,019
	11	12,9	-1,9	3,61	0,28
	4	5,4	-1,4	1,96	0,363
	7	7,5	-0,5	0,25	0,033
	9	7,1	1,9	3,61	0,508
Σ	56	56			1,407

Počet stupňů volnosti pro kontingenční tabulku 2 x 3

$$f = (r-1) \cdot (s-1)$$

$$f = (2-1) \times (3-1)$$

$$f = 1 \cdot 2$$

$$f = 2$$

Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ a 2 stupni volnosti $\chi^2(2)$ je:

$$\text{chí-kvadrát} = 5,991$$

Po stupni volnosti 2 a při zvolení hladiny významnosti 0,05 dosáhla hodnota chí-kvadrát 1,407. Hodnota nepřesáhla kritickou hodnotu 5,991, která je uvedena ve statistických tabulkách.

Nulovou hypotézu nelze odmítnout, proto nelze ze zjištěných údajů vyvozovat, že by vysokoškolsky vzdělaní rodiče podporovali školu častěji, než rodiče s nižším vzděláním.

Na hladině významnosti 0,05 přijímáme H0.

Hypotéza 2

H0: Zájem o prospěch dětí se u rodičů neliší v závislosti na vzdělání.

HA: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče projevují vyšší zájem o prospěch svých dětí než rodiče s nižším vzděláním.

Otázka č. 5 a.

Tab. 25. Kontingenční tabulka pro hypotézu H2

	Vysokoškolské vzdělání	Středoškolské vzdělání s maturitou	Středoškolské vzdělání s výučním listem	Σ
Ano, každý týden	18	31	14	63
Ano, každý den	16	25	9	50
Σ	34	56	23	113

Tab. 26. Relativní četnosti odpovědí studentů u hypotézy H2

	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost 0	P-0	$(P-0)^2$	$(P-0)^2/0$
	18	19	-1	1	0,053
	31	31,2	-0,2	0,04	0,001
	14	12,8	1,2	1,44	0,113
	16	15	1	1	0,067
	25	24,8	0,2	0,04	0,002
	9	10,2	-1,2	1,44	0,141
Σ	113	113			0,377

Počet stupňů volnosti pro kontingenční tabulku 2 x 3

$$f = (r-1) \cdot (s-1)$$

$$f = (2-1) \times (3-1)$$

$$f = 1 \cdot 2$$

$$\mathbf{f = 2}$$

Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ a 2 stupni volnosti $\chi^2(2)$ je:

$$\text{chí-kvadrát} = 5,991$$

Po stupni volnosti 2 a při zvolení hladiny významnosti 0,05 dosáhla hodnota chí-kvadrát 0,377. Hodnota nepřesáhla kritickou hodnotu 5,991, která je uvedena ve statistických tabulkách.

Nulovou hypotézu nelze odmítnout, protože nelze ze zjištěných údajů vyvozovat, že by vysokoškolsky vzdělaní rodiče projevíli vyšší zájem o prospěch svých dětí než rodiče s nižším vzděláním.

Na hladině významnosti 0,05 přijímáme H_0 .

Hypotéza 3

H0: Mezi využitím osobní a e-mailové komunikace existuje statisticky významný rozdíl.

HA: Rodiče komunikují se školou častěji e-mailem než osobně.

Tab. 27. Kontingenční tabulka pro hypotézu H3

	Četnost odpovědí
E-mail	64
Osobně	40
Σ	104

Tab. 28. Relativní četnosti odpovědí studentů u hypotézy H3

	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost 0	P-0	(P-0) ²	(P-0) ² /0
	64	52	12	144	2,769
	40	52	-12	144	2,769
Σ	104	104			5,538

Počet stupňů volnosti pro kontingenční tabulku 2 x 1

$$f = (r-1) \cdot (s-1)$$

$$f = 1$$

Kritická hodnota testového kritéria chí-kvadrátu při hladině významnosti $\alpha = 0,05$ a 1 stupni volnosti $\chi^2(1)$ je:

$$\text{chí-kvadrát} = 3,841$$

Při stupni volnosti 1 a při zvolení hladiny významnosti 0,05 dosáhla hodnota chí-kvadrát 5,538. Hodnota přesáhla kritickou hodnotu 3,841, která je uvedena ve statistických tabulkách.

Výsledkem vyhodnocení je zamítnutí nulové hypotézy H0 a přijmutí alternativní hypotézy HA, z čehož plyne, že se hypotéza H3 potvrdila.

5.3 Závěrečné shrnutí výsledků výzkumu

Výzkum byl realizován v období březen až duben 2016 pomocí dotazníkového šetření mezi 151 studenty středních škol v maturitních oborech. Dotazník byl zaměřen na problematiku podpory školy rodiči z pohledu jejich dětí, kteří na vybraných středních školách studují. Před začátkem vyplňování dotazníků byli respondenti poučeni o jejich vyplňování, požádáni o srozumitelné vyjadřování a znovu jim byla zdůrazněna anonymita. K vyplnění dotazníku byl dán dostatečný časový prostor, takže každý student mohl pracovat dle svého tempa, aby jejich odpovědi nebyly zatíženy faktorem časového stresu. Z výše uvedených výsledků lze odvodit splnění dílčích cílů práce.

Zjišťovali jsme, zda podpora rodičů na vybraných středních školách funguje z pohledu studentů, dětí svých rodičů. Zajímali nás oblasti různých typů a forem podpory ze strany rodičů i školy, a hlavně, jak je studenti vnímají. Dále nás zajímalo, zda škola provozuje i takové aktivity, do kterých se rodiče mohou zapojit a zda této možnosti vůbec využívají.

Poněkud zarážející je skutečnost, že více jak třetina rodičů nejeví zájem pomoci při organizaci školních aktivit, ale přesto se těchto akcí pak účastní. Možná je nechuť pomoci zapříčiněna pracovním vytížením většiny rodičů, každopádně je pozitivní, že i přesto se takových akcí alespoň zúčastňují.

Na základě stanovených cílů jsme sestavili výzkumné otázky a hypotézy. Po důkladné analýze všech dotazníků jsme dospěli k následujícím závěrům:

- **Hypotéza č. 1**
- ***H₀: Mezi vzděláním rodičů a frekvencí, jakou podporují školu, není statisticky významný vztah.***
- ***H_A: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče podporují školu častěji, než rodiče s nižším vzděláním.***

Při dokazování této hypotézy jsme očekávali, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče podporují školu častěji než rodiče s nižším dosaženým vzděláním. Jejím ověřením jsme však dospěli k poněkud překvapivému závěru, že mezi vzděláním rodičů a frekvencí, jakou podporují školu, není statisticky významný vztah. Tento výsledek lze pravděpodobně přisuzovat vysokému pracovnímu vytížení vysokoškolsky vzdělaných rodičů, díky kterému jim už nezbyvá tolik času a energie k jiným aktivitám. Naproti tomu rodiče s nejnižším dosaženým vzděláním nemají pravděpodobně úplně jasnou představu o různých formách podpory

střední školy, a proto o ni neprojevují příliš velký zájem. Lze usoudit, že rodiče s maturitní zkouškou mají ke škole i jejím formám podpory nejbližší, jelikož jsou sami absolventi středních škol. Také si pravděpodobně nejvíce uvědomují vysoké nároky na studenty těchto škol.

- **Hypotéza č. 2**
- **H₀: Zájem o prospěch dětí se u rodičů neliší v závislosti na vzdělání.**
- **H_A: Vysokoškolsky vzdělaní rodiče projevují vyšší zájem o prospěch svých dětí než rodiče s nižším vzděláním.**

Rovněž při dokazování této hypotézy jsme očekávali, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče projevují vyšší zájem o prospěch svých dětí než rodiče s nižším dosaženým vzděláním. Po jejím ověření jsme však tuto alternativní hypotézu zamítli. Důvodem takového výsledku je pravděpodobně taktéž pracovní vytížení vysokoškolsky vzdělaných rodičů. Dalším důvodem může být předpoklad rodičů, že jejich děti budou vykazovat stejně uspokojivé studijní výsledky, jako jejich rodiče.

Důvodem slabší podpory na střední škole u rodičů s nejnižším dosaženým vzděláním může být fakt, že nemají představu o dnešních nárocích na studenty střední školy. Také mohou zastávat názor lepšího uplatnění v budoucím životě jejich dítěte v případě manuální profese.

Nejvíce kladných odpovědí bylo od středoškolsky vzdělaných rodičů s ukončenou maturitní zkouškou. Vzhledem k vlastnímu absolvování střední školy si rodiče uvědomují náročnost studia a získání středoškolského vzdělání s maturitou. Vzhledem k velkému zájmu studentů o studium na vysoké škole mají tyto rodiče pravděpodobně snahu podporovat své děti k získání středoškolského vzdělání s co nejlepšími výsledky.

- **Hypotéza 3:**
- **H₀: Mezi využitím osobní a e-mailové komunikace existuje statisticky významný rozdíl.**
- **H_A: Rodiče komunikují se školou častěji e-mailem než osobně.**

Při dokazování této hypotézy jsme předpokládali, že v dnešní uspěchané době rodiče komunikují se školou častěji e-mailem než osobně, což se také potvrdilo. Je na místě uvést velkou výhodu internetové komunikace.

Vzhledem k tomu, že střední školy navštěvují i studenti dosti vzdálení od domova, je nespornou výhodou možnost využití této moderní komunikace.

Z výzkumu vyplývá, že i v dnešní, poněkud konzumně založené době, žije převážná většina námi oslovených studentů ve společné domácnosti se svými rodiči. Také je velmi pozitivní zjištění, že více než polovina rodičů dotázaných studentů chodí pravidelně na rodičovské schůzky a navštěvují školní zařízení za účelem zjištění chování a prospěchu svých dětí.

Celkově pro nás byly zajímavé návrhy jednotlivých studentů na možnosti podpory školy rodiči. Některé návrhy byly opravdu na úrovni, některé nás ovšem přinutily k zamyšlení, zda korespondent svoji odpověď skutečně myslel vážně.

Z výzkumu taktéž vyplývá, že podpora školy rodiči funguje hlavně ve vztahu rodič, škola a student. Obecně lze říci, že zlepšení podpory ze strany rodičů by bylo žádoucí hlavně při organizaci školních aktivit.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z předcházejícího výzkumu lze pro rodiče a školy navrhnout následující:

- Zlepšit úroveň komunikace mezi rodiči a školou při řešení problému studenta v oblasti chování, prospěchu či osobních záležitostí.
- Nadále využívat možnosti komunikačního programu Bakaláři a také preferovat osobní kontakt.
- Prohlubovat důvěru mezi rodiči a dětmi a zlepšit vzájemnou komunikaci.
- Více aktivní účasti rodičů při pořádání školních akcí.

ZÁVĚR

V naší práci, která se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické se věnujeme tématu podpory střední školy rodiči.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, jak vnímají samotní studenti středních škol podporu jejich školy ze strany rodičů. Případně zjistit, jaké návrhy na zlepšení mají pro své rodiče v záloze.

Teoretickou část jsme rozdělili na několik témat, která na sebe navazují a vytváří tak logickou strukturu. To první pojednávalo o vlivu rodiny na výchovu, výchovných stylech a roli rodičů. Druhým tématem jsme popisovali význam školy a učitelů pro rozvoj dospívajících a věnovali se možným problémům adolescentů. A konečně v poslední části jsme se věnovali možnostem spolupráce rodiny se střední školou, popisovali jsme možnosti, které by mohly pomoci ke vzájemné pozitivní komunikaci. A v neposlední řadě jsme se věnovali možnostem podpory školy ze strany rodičů.

V praktické části jsme se zaměřili právě na studenty, kterých by se podpora rodičů a spolupráce mezi nimi a školou měla týkat nejvíce. Vytvořili jsme dotazník, který byl následně po vyplnění vyhodnocen. V něm jsme se zaměřili na konkrétní formy podpory ze strany rodičů tak, jak ji vnímají studenti ze svého pohledu a dali jim prostor k vyjádření svého názoru.

Stanovili jsme si tři hypotézy, přičemž jedna z nich se potvrdila a dvě byly vyvráceny.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že podpora školy rodiči funguje, ale jsou zde i lichá místa, která by se dala zlepšit. Naše návrhy jsme uvedly v předchozí kapitole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BRAUN, Richard, Dana MARKOVÁ a Jana NOVÁČKOVÁ. *Praktikum školní psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2014, 214 s. ISBN 978-80-262-0176-2.
- [2] ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-247-4640-1.
- [3] DE SINGLY, Francois. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, s.r.o., 1999. ISBN 80-7178-249-1.
- [4] CHAPMAN, Garry. *Pět znaků láskyplné rodiny*. Praha: Návrat domů, 2011. ISBN 978-80-7255-249-8.
- [5] GÁBOROVÁ, Ľ. 2000. *Nondirektívny prístup vo výchove a vzdelávaní*. Prešov : Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity, 2000. ISBN 80-88722-96-9.
- [6] GERHARDOVÁ, Sue. *Sobecká spoločnosť. Jak jsme se zapomněli navzájem milovat a místo toho vyděláváme peníze*. BETA s.r.o., 2011. ISBN 978-80-7306-476-1.
- [7] HAVLÍK, Radomír. *Úvod do sociologie*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0381-0.
- [8] HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.
- [9] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3
- [20] JANDA, Miroslav, Jan ŠTÁVA a Gabriela VĚCHTOVÁ. *Výchova a vzdělávání nadaných žáků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 221 s. ISBN 978-80-210-6552-9.
- [10] KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x.
- [11] KOHLEROVÁ, Tereza, ZÁVODNÝ POSPÍŠIL, Jan a Lucie Sára ZÁVODNÁ. *Občanský a společenskovední základ, Sociologie, Média*. Prostějov: Computer Media s.r.o., 2013. ISBN 978-80-7402-148-0.
- [32] KOHOUTEK, R. et al. 1996. *Základy pedagogické psychologie*. Brno : Akademické nakladatelství CERM, 1996. 183 s. ISBN 80-85867-94 -X.

- [43] KREJČOVÁ, Lenka. *Psychologické aspekty vzdělávání dospívajících*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 226 s. ISBN 978-80-247-3474-3.
- [14] KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. *Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. Stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-695-0.
- [55] MARTIN, Michael a Cynthie WALTMAN-GREENWOOD. *Jak řešit problémy dětí se školou: lexikon pro rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, 322 s. ISBN 80-7178-125-8.
- [66] PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování, praktická příručka*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-070-7.
- [77] PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika: [věda o edukačních procesech]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997, 495 s. ISBN 80-7178-170-3.
- [18] PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.
- [89] JEDLIČKA, Richard. *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 246 s. ISBN 978-80-7367-788-6.
- [20] RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. Vyd. 1. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- [21] VALÍŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2282-5.

Elektronické zdroje

- [9] Wikipedia: *Pojem rodina* [online], ©2016 [cit. 2016-1-20]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Rodina>
- [2] *Bílá kniha terciárního vzdělávání* [online], ©2009 [cit. 2016-3-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/reforma-terciarniho-vzdelavani/bila-kniha>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A tak dále.

Σ Shrnutí.

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Četnost a pohlaví respondentů	37
Tab. 2 Identifikace rodiny	38
Tab. 3 Nejvyšší dosažené vzdělání rodičů	38
Tab. 4 Zájem rodičů o dění ve škole	39
Tab. 5 Zájem rodičů o prospěch	40
Tab. 6 Zájem rodičů o prospěch v souvislosti se vzděláním rodičů	41
Tab. 7 Zájem rodičů o chování dítěte	42
Tab. 8 Účast rodičů na třídních schůzkách	43
Tab. 9 Oznámení problému	44
Tab. 10 Způsoby řešení problému	45
Tab. 11 Komunikace mezi školou a rodiči	46
Tab. 12 Podpora autority	47
Tab. 13 Zájem o volný čas	48
Tab. 14 Zájmové aktivity	48
Tab. 15 Četnost a podpora školních akcí	49
Tab. 16 Pomoc rodičů při školních akcích	49
Tab. 17 Účast rodičů na školních akcích	50
Tab. 18 Podněty rodičů ke změně	51
Tab. 19 Forma podpory	52
Tab. 20 Funkčnost podpory rodičů	53
Tab. 21 Způsob návrhu podpory rodičů	54
Tab. 22 Návrhy způsobů podpory	55
Tab. 23 Kontingenční tabulka pro hypotézu H1	57
Tab. 24 Relativní četnost odpovědí studentů u hypotézy H1	58
Tab. 25 Kontingenční tabulka pro hypotézu H2	59
Tab. 26 Relativní četnost odpovědí studentů u hypotézy H2	59
Tab. 27 Kontingenční tabulka pro hypotézu H3	60
Tab. 28 Relativní četnost odpovědí studentů u hypotézy H3	60

SEZNAM PŘÍLOH

PI Dotazník pro studenty

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO STUDENTY

Vážení studenti,

v rámci výzkumu, jak funguje podle Vás podpora rodičů ve Vaší škole, bych se chtěla dotázat, jak Vy sami vidíte, vnímáte a hodnotíte podporu ze strany Vašich rodičů.

Proto Vám předkládám tento dotazník, který je anonymní a skládá se ze tří částí:

První část je informativní, týká se údajů o Vás a Vašich rodičích, druhá rozebírá konkrétní podporu školy ze strany rodičů a třetí část dává prostor pro vyjádření Vašeho názoru k dané problematice.

Výsledky tohoto průzkumu budou použity pro účely zpracování bakalářské práce na téma „Podpora střední školy rodiči“.

Prosím Vás o pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek, které budou následně vyhodnoceny.

Děkuji Vám všem za spolupráci.

Ing. Pavla Repíková, Dis.

studentka UTB, Fakulta humanitních studií ve Zlíně

Pokyny pro vyplnění:

1. Pečlivě a pozorně si přečtete znění otázek a jejich možných odpovědí.
2. Dbejte, prosím, při vyplňování dotazníku přesně pokynů uvedených u otázek.
3. Vybranou odpověď zakroužkujte.
4. Využijte možnosti odpovědět na otevřenou, volnou otázku (Váš osobní názor je pro mě velmi důležitý).
5. Odpovězte, prosím, na každou otázku, žádnou nevynechejte.

Dotazník:

1. Vaše pohlaví

- a) žena
- b) muž

2. V jaké rodině žijete?

- a) žiji s oběma rodiči
- b) žiji se svou matkou
- c) žiji se svým otcem
- d) žiji s někým jiným

3. Jaké je nejvyšší dosažené vzdělání rodičů?

- a) alespoň 1 z rodičů má vysokoškolské vzdělání
- b) alespoň 1 z rodičů má středoškolské vzdělání s maturitou
- c) alespoň 1 z rodičů má středoškolské vzdělání s výučním listem

4. Zajímají se rodiče o to, co se děje ve škole?

- a) ano, alespoň 2x týdně
- b) ano, alespoň 1x za 14 dní
- c) ne
- d) nevím

5. Zajímají se rodiče o Váš prospěch během školního roku?

- a) ano, pravidelně každý den
- b) ano, pravidelně každý týden
- c) pouze v případě problému
- d) ne, nezajímá je to

e) nevím, nebavíme se o tom

6. Zajímají se rodiče o Vaše chování ve škole?

a) ano, pravidelně každý den

b) ano, pravidelně každý týden

c) pouze v případě problému

d) ne, nezajímá je to

e) nevím, nebavíme se o tom

7. Chodí rodiče na rodičovské schůzky?

a) pravidelně 4x do roka

b) jen někdy

c) ne

d) nevím

8. Řešíte s rodiči případný problém?

a) ano

b) ne

c) nevím

9. Jak případný problém rodiče řeší? V případě, že odpovíte v otázce č. 8 a) „ANO“

a) řeší ho s pedagogem

b) řeší ho pouze na domácí úrovni

c) jiným způsobem – odpovězte vlastními slovy

.....

10. Jaký způsob komunikace rodiče upřednostňují?

- a) e-mail
- b) osobní kontakt
- c) telefonický kontakt
- d) jiný: uveďte konkrétně jaký

11. Podporují u Vás rodiče autoritu pedagogických pracovníků?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

12. Zajímají se rodiče o to, co děláte ve svém volném čase?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím, nemluvíme o tom

13. Chtějí rodiče, abyste navštěvoval/a kroužky, které pořádá škola?

- a) ano
- b) ne
- c) je jim to jedno
- d) nevím

14. Kolik akcí škola za tento školní rok 2015/2016 pořádala a zároveň požádala o jakoukoliv formu podpory Vaše rodiče?

- a) více než 5 akcí
- b) více než 1 akci

- c) žádnou
- d) nevím

15. Projevují rodiče ochotu pomoci při organizaci školních akcí?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

16. Zúčastňují se v případě pozvání Vaši rodiče školních akcí?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím
- d) nevím o žádné akci, kterou by škola pořádala a rodiče na ni pozvala

17. Dal Váš rodič vedení školy podnět k nějaké změně?

- a) ano – napište konkrétní návrh

.....

- b) ne
- c) nevím

18. Jakou formou nebo čím konkrétním Vaši rodiče podporují školu, kam se chodíte vzdělávat?.....

19. Myslíte si, že podpora rodičů ve Vaší škole funguje?

- a) ano, funguje
- b) ne, nefunguje
- c) nevím, nedokážu to posoudit

20. Navrhněte, jak by mohli Vaši rodiče podporovat školu:

.....

Děkuji Vám za Váš čas a spolupráci.